

Άγιος Παναγής Μπασιάς: μια σημαντική διευκρίνιση

Οι αρχές του 19^{ου} αιώνα θα είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες για τα Επτάνησα. Ήδη από τα τέλη του προηγούμενου αιώνα ο Ναπολέων με τη γνωστή ορμή θα εισβάλει στην Ιταλική χερσόνησο καταλύοντας τα βασίλεια και τις κρατικές οντότητες που υφίσταντο μεταξύ των οποίων και τη Βενετική Δημοκρατία¹.

Έτσι, τα Επτάνησα και η Κεφαλονιά θα περιέλθουν στα χέρια των Γάλλων του Ναπολέοντα και θα ανακηρυχθούν Δημοκρατίες² όπου, όπως και στη Βενετία, θα αυτοκαταργηθούν τα Μεγάλα Συμβούλια, θα καεί το Libro d' oro (ο κατάλογος των ευγενών εξουσιαστών) και θα φυτευθεί το δέντρο της Δημοκρατίας.

Οι Κεφαλλήνες που περιμένουν με ελπίδα τους Γάλλους να φέρουν τη Δημοκρατία και να τους απαλλάξουν από τον αυταρχισμό της αριστοκρατίας, θα τους υποδεχτούν με ανακούφιση αλλά γρήγορα θα απογοητευτούν διαπιστώνοντας ότι οι νέοι προστάτες δεν διαφέρουν και πολύ από τους προηγούμενους.

Ωστόσο, οι εξελίξεις στα μέτωπα των Ναπολεόντειων πολέμων καθορίζουν την τύχη των Επτανήσων. Μετά την Γαλλική ήττα στο Αμπουκίρ οι Ρώσοι θα εμφανιστούν στα Επτάνησα και σε συνεργασία με τους Τούρκους θα θέσουν υπό τη προστασία τους τα νησιά³ οπότε και (το 1800) θα προκύψει η Ιόνιος Πολιτεία που θα κυβερνάται σύμφωνα με καταστατικό χάρτη, γνωστό ως Βυζαντινό Σύνταγμα⁴.

Όμως, το 1807 μετά την συνθήκη του Τιλσίτ⁵ οι Γάλλοι θα επανέλθουν για πολύ σύντομο χρόνο για να περάσουν τα Επτάνησα το 1808 στα χέρια των Άγγλων πράγμα που θα επικυρωθεί οριστικά το 1815⁶.

Αυτό είναι το (πυκνό σε γεγονότα) Ιστορικό σκηνικό των πρώτων χρόνων του νέου 19^{ου} αιώνα, όταν το 1801 θα γεννηθεί ο Παναγής Μπασιάς που μετά από 185 χρόνια, στα 1986 επρόκειτο να αγιοποιηθεί, να αναγνωριστεί δηλαδή στις τάξεις των ορθόδοξων Αγίων από το Οικουμενικό Πατριαρχείο.

Ο Παναγής Μπασιάς προέρχεται από σχετικά εύπορη οικογένεια του Ληξουρίου και είναι γιός του Μιχαήλ και της Ρεγγίνας και θα γνωρίζει ιταλικά, γαλλικά και λατινικά. Από νωρίς, θα στραφεί προς τον εκκλησιαστικό βίο όπου το 1835 θα χειροτονηθεί ιερέας στο ναό του Αγίου Σπυρίδωνα λίγο έξω από το Ληξούρι.

Γρήγορα θα γίνει γνωστός για την ευσέβεια του, για την αγάπη του για τους φτωχούς (τους μοίρασε όλα τα υπάρχοντα του) αλλά και για τον ασκητικό του βίο. Εκείνο όμως που του προσέδωσε άλλες διαστάσεις στα μάτια των συμπατριωτών του ήταν οι ικανότητες του να προβλέπει γεγονότα και να γνωρίζει γεγονότα όταν δεν ήταν παρών. Τα παραπάνω θα θεωρηθούν ως θεϊκή χάρη για τον Παναγή Μπασιά.

Ο Άγιος Παναγής Μπασιάς έζησε το μεγαλύτερο μέρος του βίου του (1801-1888) υπό την Αγγλική Κατοχή (1815-1864). Υποτίθεται ότι οι Άγγλοι ήταν οι εγγυητές του πολιτεύματος και προστάτες της Ιόνιου Πολιτείας. Στη πραγματικότητα όμως ήταν οι απόλυτοι κυρίαρχοι που κατέπνιγαν κάθε δημοκρατική φωνή. Αυτό, μαζί με το γεγονός της ετεροδοξίας τους προκαλούσε τη βαθιά απέχθεια του Αγίου.

Προφανώς θα έζησε από κοντά τον απαγχονισμό των πρωτεργατών της αγροτικής επανάστασης που έγινε το 1849 με επίκεντρο τη Σκάλα, κατά των μεγαλοκτηματιών – τοκογλύφων απαγχονισμός που θα λάβει χώρα στο Ληξούρι⁷.

Ο Άγιος της καθημερινότητας δεν ήταν αυτό που λέμε «εύκολος άνθρωπος». Πρώτα απ' όλα απέναντι στους πλούσιους και μετά απέναντι στους καθημερινούς – φτωχούς ανθρώπους που είχαν απρεπή συμπεριφορά.

Κάποτε λέγεται, μπήκε σε ένα πλουσιόσπιτο να ζητήσει φαγητό για φτωχούς αλλά εκείνοι μαγείρευαν πυρετωδώς γιατί θα παράθεταν ένα γεύμα και δεν τους περίσσευε. Τότε εκείνος έβγαλε τις κάλτσες του και τις πέταξε μέσα στις κατσαρόλες!

Κάποτε επίσης, ένας νέος που ζούσε σε χωριό έξω από το Ληξούρι τσακώθηκε και χτύπησε την ηλικιωμένη μητέρα του. Κατόπιν καβάλησε το άλογο και κίνησε για το Ληξούρι που ήθελε να ψωνίσει. Στην είσοδο της Πόλης όμως συνάντησε τον Άγιο που μέσα από την Θεία χάρη γνώρισε ότι ο νέος προ λίγου είχε δειρί τη μητέρα του και του απαγόρευσε να μπει στην Πόλη! Τον έστειλε πίσω να ζητήσει συγγνώμη από τη μητέρα του και αν μην έλθει στην Πόλη αν δεν τον συγχωρέσει η μητέρα του.

Αλλά ο Άγιος καταχωρήθηκε στην χορεία των «σαλών δια Χριστών» Αγίων. Δηλαδή σε εκείνους τους Αγίους που για να αποδιώχνουν τις τιμές και τις επάρσεις εμφανίζονται ως σαλοί δηλαδή σαλεμένοι.

Αυτό φαίνεται προέκυψε από την παράξενη συμπεριφορά του. Είναι βέβαιο ότι ο Άγιος από το 1815 περίπου εμφάνισε νευρολογικό νόσημα που τον υποχρέωσε σε παράξενη συμπεριφορά. Έβγαινε στους δρόμους φωνάζοντας και όταν πέρναγε η κρίση ήταν γεμάτος φόβο και φανερά αδύναμος. Ωστόσο, ο κόσμος που γνώριζε τη δοκιμασία του έτρεχε πάντα να τον ασπασθεί και αν πάρει την ευχή του. Με λίγα λόγια, φαίνεται ότι δεν πρόκειται για προσποιητή σαλότητα αλλά για πραγματικότητα που η νόσος του προκαλούσε.

Άλλωστε ο Άγιος δεν είχε ανάγκη να προσποιηθεί σαλότητα για να αποφύγει το πειρασμό της έπαρσης αφού ο ίδιος και όλοι γνώριζαν την νόσο που τον δοκίμαζε.

Υποστηρίζουμε λοιπόν ότι ο Άγιος Παναγής Μπασιάς έπασχε από τη σοβαρή νευρολογική νόσο που πλήττει το τρίδυμο νεύρο του προσώπου και σήμερα είναι γνωστή ως νευραλγία του τριδύμου⁸ και αυτό γιατί: Όταν ο ασθενής συνέλθει από την κρίση (ολιγόλεπτη) είναι έμπλεος φόβου για την απειλή επανόδου της κρίσης λόγω της απίστευτης οξύτητας του πόνου και γιατί τα πλήγματα και η κρίση προκαλούν αδυναμία, αυτό που λέμε συχνά «μου έκοψε τα πόδια». Είναι δηλαδή ακριβώς τα γνωρίσματα της ασθένειας που διαπίστωναν οι εγγύς τους Αγίου ευρισκόμενοι.

Εκείνο όμως που ενισχύει ιδιαίτερα την άποψη μας για τη φύση του νοσήματος ως καθαρά νευρολογικού και όχι ψυχικού (σαλότης) είναι ότι για να το περιγράψει και να το αποδώσει σε θεία δοκιμασία καταφεύγει στα λόγια του Αποστόλου Παύλου στην Β' προς Κορινθίους επιστολή του⁹: «Καὶ τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀποκαλύψεων ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι, ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκί, ἄγγελος σατανᾶ*, ἵνα με κολαφίζῃ** ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι.» Λέει λοιπόν ο Απόστολος ότι του δόθηκε, από το Θεό προφανώς, για να μην επιάρεται ένας πάσσαλος στη σάρκα, ένας άγγελος του Σατανά για να τον

* Σατάν αντί Σατανάς. Το Σατάν είναι κατά τα Εβραϊκά που ο Απόστολος Παύλος προφανώς γνώριζε ως εβραϊκής καταγωγής. Το Σατανάς που χρησιμοποιούμε είναι Αραμαϊκής προέλευσης, δηλαδή μίας γλώσσας πολύ διαδεδομένης τα χρόνια του Χριστού (ήταν η μητρική γλώσσα του Χριστού) στη περιοχή αλλά χωρίς ιδιαίτερα γραπτά κείμενα.

** Το ρήμα κολαφίζω είναι σύνθετο από το ρήμα κολάζω = τιμωρώ και το ουσιαστικό αφή. Δηλαδή τιμωρώ χτυπώντας με το κατ' εξοχήν όργανο της αφής. Το κοίλο της παλάμης, το πρόσωπο του κολαζόμενου.

κολαφίζει, δηλαδή χαστουκίζει. Ακριβώς ότι κάνει και η εν λόγω νευρολογική ασθένεια με τα συνεχή χτυπήματα στο πρόσωπο, όταν ο ασθενής μεταξύ άλλων προβαίνει σε μορφασμούς έπαρσης και μεγαλοστομίας!

Το τελευταίο δεν ενισχύει μόνο την άποψη μας για το είδος της ασθένειας του Αγίου Παναγή αλλά μας δηλώνει ότι **και ο Απόστολος Παύλος** έπασχε από την ίδια ασθένεια, περνούσε δηλαδή από την ίδια δοκιμασία!

Ο Άγιος θα συνεχίσει να δοκιμάζεται από την νευραλγία σε όλο τον υπόλοιπο βίο του.

Τα τελευταία πέντε χρόνια της ζωής του θα τα περάσει κλινήρης. Όμως δεν θα σταματήσουν οι συμπατριώτες του να τον επισκέπτονται και να ζητούν τη συμβουλή του και την ευχή του.

Έπειτα από όλα αυτά και υπό το φως σήμερα των γνώσεων της νευρολογικής επιστήμης που διαχωρίζεται από την ψυχική, θα πρέπει ίσως να αναθεωρηθούν τα της κατάταξης του Αγίου Παναγή Μπασιά στους «σαλούς»¹⁰ δια Χριστόν» Αγίους.

Ότι αυτός δεν προσποιήθηκε τον σαλόν αλλά πράγματι δοκιμαζόταν σκληρά από νευρολογική ασθένεια στη φύση της οποίας αναφερόμαστε παραπάνω στη σημείωση μας Νο8.

Η μνήμη του Αγίου¹¹ εορτάζεται την 7^η Ιουνίου, ημέρα του Θανάτου του το έτος 1888, πέθανε δηλαδή σε ηλικία 88 ετών.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1: Αυτό θα συμβεί το Μάιο του 1797.

2: Με την συνθήκη του Καμποφόρμιο του 1797 η Αυστρία, διάδοχος της Βενετικής Δημοκρατίας, θα αναγνωρίσει το δικαίωμα των Γάλλων στα Ιόνια νησιά.

3: Πρόκειται για το Ρώσο Ναύαρχο Ουτσάκωφ σε συνεργασία με τον Τούρκο ομόλογο του Καδήρ Μπέη. Έτσι, υπό την προστασία των παραπάνω θα γεννηθεί η Επτάνησος Πολιτεία (Ιόνιος Πολιτεία).

4: Το σύνταγμα της Επτανήσου θα υπογραφεί υπό τους αντιπροσώπους της Πολιτείας το Μάρτιο του 1800 στην Κωνσταντινούπολη για αυτό και θα ονομαστεί Βυζαντινόν. Ήταν αντιγραφή του Βενετικού με μια πιο ελευθεριακή προσέγγιση της Πολιτείας. Έτσι, για το διάστημα 1801-1807 ένα υποτυπώδες ελληνικό κρατικό μόρφωμα θα εμφανιστεί στο προσκήνιο μετά τέσσερις σχεδόν αιώνες. Και αυτό έχει ιδιαίτερη αξία σαν σκίρτημα για τη δημιουργία νέου ελληνικού κράτους. Για την μικρή πολιτική αξία της Επτανήσου Πολιτείας όμως να αναφέρουμε τους στίχους από τον Ύμνο στην Ελευθερία του Δ. Σολωμού: «.... και εις το μέτωπο γραμμένο έχει: ψεύτρα ελευθεριά.»

5: Οι Γάλλοι θα επανέλθουν στα Ιόνια μετά την ειρήνη του Τίλσιτ τον Ιούνιο του 1807 μεταξύ του Ναπολέοντα και του Τσάρου Αλέξανδρου, οπότε ο γαλλικός στρατός θα καταλάβει την Κέρκυρα τον Αύγουστο του ίδιου έτους και σταδιακά και τα υπόλοιπα νησιά.

6: Η αυταρχική συμπεριφορά των Γάλλων υπό το στρατηγό Μπερτιέ θα φέρει πιο κοντά τους Άγγλους που υπόσχονται και αυτοί ελευθερίες στους νησιώτες και ήδη από το 14808 αποβιβάζονται στην Κεφαλονιά και τα άλλα νησιά απωθώντας τους Γάλλους. Τελικά, μετά την οριστική ήτα των Γάλλων και το συνέδριο της Βιέννης του 1815 που θα μοιράσει την μετά Ναπολέοντα Ευρώπη, τον Νοέμβριο του 1815 στο Παρίσι θα προκύψει το «Ηνωμένο Κράτος των Ιονίων Νήσων» κάτω από την Αγγλική προστασία (προτεκτοράτο).

7: Πρόκειται για την αγροτική επανάσταση της Σκάλας τον Αύγουστο του 1849, προφανώς εμπνευσμένη και από το επαναστατικό κύμα που σάρωνε την Ευρώπη το 1848, και στόχο είχε την αποτίναξη του ζυγού των μεγαλοκτηματιών (καταχθονίων) που λυμαινόταν τους φτωχούς αγρότες. Η αντίδραση των Άγγλων θα είναι πολύ σκληρή με την άμεση αιματηρή καταστολή και τους δύο πρωτεργάτες Παπά Νοδάρο – Ζαπάντη και Βλάχο να απαγχονίζονται το ίδιο έτος στο Ληξούρι (19 Οκτωβρίου 1949).

8: Η νευραλγία του Τριδύμου είναι νευρολογική ασθένεια κατά την οποία το τρίδυμο νεύρο του προσώπου (υπάρχουν δύο, ένα για κάθε πλευρά του προσώπου) προκαλεί οξύτατο, αφόρητο πόνο. Το τρίδυμο νεύρο είναι κινητικό και αισθητικό νεύρο, έτσι ώστε κάθε κίνηση ή αίσθηση αφής να είναι οδυνηρότατη σαν ηλεκτρική εκκένωση. Στη κορύφωση αυτών των πληγμάτων βρίσκονται οι κρίσεις με αίσθηση συνεχούς κίνησης του νεύρου τόσο οδυνηρές (παρόλη τη σύντονη διάρκεια δευτερολέπτων) που ο ασθενής μόλις σταματήσει η κρίση βρίσκεται σε καθεστώς τρόμου και αδυναμίας που έχει προκαλέσει ο σύντομος αλλά ισχυρός πόνος με την απειλή της επανόδου. Οι κρίσεις συνεχίζονται καθ' όλη τη διάρκεια της κορύφωσης. Η φαρμακευτική αντιμετώπιση γίνεται με νευρότροπα/ψυχότροπα αντισπασμωδικά χάπια (π.χ. καρβαμαζεπίνη με το εμπορικό όνομα tegretol και άλλα ανάλογα). Ως αιτία της τρομερής αυτής δυσλειτουργίας του νεύρου στις ιδιοπαθείς περιπτώσεις, θεωρούμε τις εξωτερικές ηλεκτρικές επιδράσεις και κυρίως τα ηλεκτρομαγνητικά κύματα (π.χ. αυτά που εκπέμπονται από τα σεισμικά ρήγματα) τα οποία ταλαντώνουν/πιέζουν το νεύρο που χάνει την μυελίνη από την οποία περιβάλλεται (έλυτρον) έτσι ώστε το νεύρο να συμπεριφέρεται σα γυμνό ηλεκτρικό καλώδιο που βραχυκυκλώνει! Το μήνυμα που μεταφέρεται στον εγκέφαλο είναι πολύ ισχυρό και πολύ οξύ. Η προσπάθεια να επανέλθει το νεύρο στη θέση του να μυελινωθεί εκ νέου, αποτυγχάνει καταλήγοντας σε κρίση σπασμωδικής κίνησης, κάνοντας τα πράγματα χειρότερα. Αυτός ο φαύλος κύκλος εξωτερικών επιδράσεων και παροξυσμού του νεύρου συνεχίζεται και μπορεί να καταστήσει την ασθένεια δυστυχώς μόνιμη. Υπάρχει και επεμβατική θεραπεία. Η πρώτη είναι η νευροτροποποίηση (neuromodulation) που γίνεται με την εμφύτευση chip και είναι απλή. Η δεύτερη με την ανάταξη του νεύρου π.χ. με την μέθοδο του sling retraction, όπου το νεύρο τεντώνεται με τη βοήθεια μικροσκοπικής θηλιάς που δένεται γύρω απ' αυτό. Επίσης, σε περιπτώσεις μη ιδιοπαθείς που η νευραλγία οφείλεται στο ότι το νεύρο είναι παγιδευμένο ή πιέζεται από κάποια αρτηρία κτλ, γίνονται επεμβάσεις για την μόνωση του νεύρου ώστε να μην δέχεται τέτοιες πιέσεις. Τέλος, δεν είναι εύκολο να

απαντηθεί το ερώτημα γιατί η ασθένεια δεν πλήττει όλο το πληθυσμό που ζει στις ίδιες συνθήκες περιβάλλοντος. Είναι το ίδιο δύσκολο να απαντηθεί, όπως και το γιατί δεν νοσούν από καρκίνο όλοι οι κάτοικοι μιας μολυσμένης περιοχής ή όλοι οι καπνιστές. Μια σχετικά εύκολη απάντηση είναι η προδιάθεση με ότι αυτή μπορεί να σημαίνει. Πάντως και στις δύο περιπτώσεις έχουμε την συνύπαρξη και συμπλοκή εσωτερικών και εξωτερικών καταστάσεων.

9: Αποστόλου Παύλου, προς Κορινθίους Β', ιβ' 7. Οι επιστολές του Αποστόλου ήταν: Προς Ρωμαίους, Προς Κορινθίους Α και Κορινθίους Β, Προς Γαλάτας, προς Εφεσίους, Προς Φιλιπησίους, Προς Κολοσσαείς, Προς Θεσσαλονικείς Α και Θεσσαλονικείς Β, Προς Τιμόθεον Α και Τιμόθεον Β, Προς Τίτον και Προς Εβραίους.

10: Σχετικά με την ιστορία του «Σαλών δια Χριστόν» Αγίων να παραπέμψουμε στη μελέτη του Αντωνίου Μάρκου «Η δια Χριστόν Σαλότητα και οι δια Χριστόν Σαλοί Άγιοι». Ο Α. Μάρκου δίνει τον παρακάτω ορισμό: «Η δια Χριστόν Σαλότης είναι μια σπάνια και ιδιαιτέρως επώδυνη μορφή ασκήσεως, την οποία χρησιμοποίησαν για την εν Χριστώ τελείωση τους κάποιοι Άγιοι, ελάχιστοι αριθμητικά σε σχέση με τις χιλιάδες των γνωστών Αγίων. Συνίσταται στην θεληματική μωρία. Ο ασκούμενος αρχίζει να φαίνεται στον κόσμο σαν διανοητικά καθυστερημένος ή ψυχολογικά διαταραγμένος. Οι πράξεις απέχουν της κοινής λογικής και η συμπεριφορά του είναι προκλητική, ουδέποτε όμως επικίνδυνη για τον ίδιο και κυρίως για τους άλλους.»

11: Είναι ίσως λιγότερο γνωστό ότι ο Άγιος Παναγής Μπασιάς ήταν ο τρίτος στη σειρά Άγιος της Κεφαλονιάς. Μετά τον Άγιο Γεράσιμο(1505-1579) που καταγόταν από τα Τρίκαλα Κορινθίας, το δρόμο του θα ακολουθήσει ο τυφλός Άγιος Άνθιμος (1727-1782) γεννημένος και αυτός όπως ο Μπασιάς στην Παλική. Ο Άγιος Άνθιμος θα δράσει κυρίως στα νησιά του Αιγαίου, Κυκλάδες και Δωδεκάνησα. Είναι όμως κάπως άγνωστος γιατί τα λείψανα του εχάθηκαν πλην από τον πήχη του χεριού του που βρίσκεται στην Αστυπάλαια στο Μοναστήρι της Παναγίας της Πορταίτισσας. Η συρροή αυτή Αγίων, αν λάβει κανείς υπόψη του και τους Άγιο Διονύσιο (1547-1622) και Άγιο Σπυρίδωνα αν και προγενέστερος (270-348) των διπλανών νησιών, μόνο τυχαία δεν είναι. Αποτελεί το ανάχωμα κατά του καθολικισμού που μέσω των Επτανήσων (όπως και της Κρήτης και των Κυκλάδων) απειλούσε με πλήρη εκλατινισμό τον ελλαδικό νησιωτικό χώρο. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η διατήρηση της γλώσσας ήταν αυτή που κράτησε ζωντανή την ελληνική συνείδηση (το Ρωμαϊκό) και δεν υπήρχε ευκολότερος τρόπος από το ελληνορθόδοξο δόγμα για να κρατηθεί η γλώσσα αφού το δόγμα μίλαγε ελληνικά! Είναι ακόμη γνωστή η δράση ενός άλλου Αγίου, του Κοσμά του Αιτωλού που έδινε τον αγώνα της ελληνικής γλώσσας στα βουνά. Έπειθε λοιπόν όλους τους βλαχόφωνους -τα βλάχικα είναι λατινική γλώσσα- της Πίνδου που πίστευαν στο Χριστό ότι πρέπει να μιλάνε μόνο ελληνικά και είχε αρκετές φορές μετατρέψει εκκλησίες σε σχολεία για να διδάσκεται η γλώσσα. Κάπως έτσι φτάσαμε στο 1821 με τη μεγάλη εθνολαϊκή επανάσταση που εφτά χρόνια αργότερα θα κατέληγε στην ίδρυση του ελληνικού κράτους. Με λίγα λόγια αν τα Ευαγγέλια και οι πράξεις των Αποστόλων είχαν γραφτεί στα Εβραϊκά ή τα Αραμαϊκά, δύσκολα αργότερα το ανατολικό Ρωμαϊκό κράτος (Βυζάντιο) θα χρησιμοποιούσε τα ελληνικά. Θα χρησιμοποιούσε μόνο τα Λατινικά και στην εξέλιξη η ελληνική θα ήταν μια μη ομιλούμενη-νεκρή- γλώσσα και εμείς σήμερα ως Ρωμαίοι ή Ρωμιοί αλλά όχι Έλληνες, θα μιλούσαμε Λατινικά ή κάτι τέτοιο. Τελικά έγινε το αντίθετο. Αυτές είναι οι συμπτώσεις της ιστορίας.